

PRINCIPIILE POLITICII PENALE

Valeriu BUJOR,
doctor în drept,
profesor universitar

Tatiana CIAGLIC,
magistru în drept, doctorand,
formator la Institutul Național
al Justiției

Politica penală reprezintă un instrument inerent al statului menit să ofere cetățenilor săi un mediu sigur de viață. Ea se manifestă ca un concept complex care necesită o abordare sistemică. La temelia politicii penale stau mai multe principii asupra cărora, prin prezentul articol, oferim o vedere de ansamblu și rolul acestora în dezvoltarea unei politici penale optime.

Cuvinte-cheie: *politica penală, prevederi constituționale, ordine de drept, combaterea criminalității, transparența decizională.*

Statul asigură respectarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei. Prin urmare, o preocupare esențială a acestuia este diminuarea fenomenului infracțional prin prevenirea criminalității, minimizarea victimizării populației și a consecințelor infracționale. Scopurile date sunt realizate prin elaborarea și aplicarea unui complex de mijloace și măsuri menite să asigure conturarea unei politici publice în domeniul controlului social asupra criminalității – politica penală.

Politica penală (o definiție operațională) o caracterizăm ca politică a statului, elaborată și aplicată de către organele abilitate de stat, realizată prin criminalizarea, penalizarea și decriminalizarea faptelor, dar și prin elaborarea aspectelor procesual-penale și execuțional-penale orientate spre apărare împotriva infracțiunilor și prevenire a acestora.

Criminal policy principles

The criminal policy represents an inherent tool of the state to deliver a safe living environment for its citizens. It is manifested as a complex concept which necessitate an systematic approach. The criminal policy are based on several principles, on which, through this article we deliver a overview and their role in the development of a optimally criminal policy.

Key-words: *criminal policy, Constitutional provisions, law orders, combating criminality, decisional transparency.*

Elaborarea și realizarea politicii penale trebuie să fie fundamentată pe anumite principii (principiile politicii penale), ca idei călăuzitoare care stau la temelia acesteia. Ea se elaborează în baza cercetării științifice a legițăților în domeniul asigurării ordinii de drept și combaterii criminalității și se reflectă în actele legislative ale statului, reprezentând, prin sine, anumite cerințe care trebuie să satisfacă toate măsurile, mijloacele și metodele de prevenire și contracarare a criminalității, normele ramurilor de drept corespunzătoare și modul de aplicare a acestora. Principiile politicii penale corespund politicii interne, precum și externe ale statului, bazate pe principiile generale ale dreptului [2,17].

În literatura de specialitate atestăm lipsa unor viziuni comune atât referitor la noțiunea de politică penală, caracteristicile acesteia, cât și la clasificarea principiilor politicii penale [1]. Problema este complicată de lipsa unor criterii clare de clasificare a principiilor politicii penale.

Analiza surselor disponibile ne permite să propunem următoarele criterii: criteriul generalității principiului; criteriul divizării principiilor politicii penale după conținut, formă, procesul politicii penale și criteriul etapei procesului politicii penale – elaborare, implementare, monitorizare, evaluare.

Una dintre clasificări ține de divizarea principiilor după cum urmează: principiile care exprimă strategia, tactica și orientarea funcțională, scopurile politicii penale; principiile care exprimă interdependența, legătura politicii penale cu valorile naționale, cu factorii economici, social-politici, moral-religioși și contradicțiile dezvoltării sociale;

principiile care exprimă baza juridico-penală a politicii penale.

Altă clasificare ar fi: principiile generale ale dreptului; principiile care decurg din principiile generale de drept și țin de conținutul politicii penale; principiile care țin de procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a politicii penale; principiile tehnicii legislative referitoare la forma actelor normative în materie penală.

Criteriile propuse sunt convenționale în temeiul imposibilității divizării exhaustive a principiilor penale din cauza intercorelării și intercondiționării pronunțate, dar și din cauza structurii sistemice ale acestora, care presupune o relație sistem-structură-funcție a fiecărui principiu.

Principiile politicii penale au următoarele caracteristici: reies din principiile generale ale dreptului; reies din principiile constituționale; interacționează între ele; diferă după nivelul de generalitate (dar nu ierarhic); corespund cu principiile dreptului penal, dreptului procesual-penal și dreptului execuțional-penal; corespund cu principiile tehnicii de elaborare a actelor normative.

Reieșind din faptul că politica penală este realizată prin criminalizarea, penalizarea și decriminalizarea faptelor, dar și prin elaborarea aspectelor procesual-penale și execuțional-penale, principiile dreptului penal, procesual-penal, execuțional sunt pe deplin reflectate în politica penală. Mai mult ca atât, putem cert distinge principiile criminalizării, decriminalizării și penalizării în cadrul principiilor politicii penale.

În continuare, vom aborda succint principiile esențiale ale politicii penale.

Principiul legalității se referă, în primul rând, la organizarea puterii în stat în strictă conformitate cu prevederile constituționale și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Principiul legitimității se reflectă prin conformarea legii normelor sociale, morale, religioase cu valorile generale ale societății. Spectrul de valori ale societății reprezintă fundamentul politicii de stat, în general, și al politicii penale, în special.

Principiul supremației legii spune că legislația penală, procesual-penală și execuțional-penală trebuie să corespundă întocmai prevederilor constituționale și tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Principiul participării societății civile la formarea și realizarea politicii penale. Extensiv, acest principiu poate fi interpretat ca participarea societății la re-socializarea infractorilor și stimularea unui comportament al cetățenilor conform legii, în combinație cu propaganda largă a aplicării instituției legitime apărări și extremei necesități, transparența decizională [3].

Principiul responsabilității - pe de o parte, statul asigură drepturile și libertățile cetățenilor, iar, pe de altă parte, cere respectarea limitărilor impuse de legislația penală și conștientizarea.

Principiul corespunderii scopurilor, competenței și resurselor ține de gestionarea politicii penale, precum și de activitatea organelor de apărare a normelor de drept, ca formă a realizării obligației statului de prevenire și combatere a criminalității în vederea asigurării drepturilor și intereselor legitime ale persoanei.

Principiul umanismului se realizează prin protecția omului, drepturilor și intereselor legitime ale acestuia de atentatele criminale. Cerința umanismului urmează a fi direcționată, în primul rând, asupra protecției victimelor, iar economia represiei penale nu este un scop în sine, aici urmează să acționeze cerința suficienței raționale.

Principiul economiei represiei penale este, pe de o parte, orientat spre stimularea la infractori a unei atitudini proactive în vederea reabilitării drepturilor victimei, iar pe de altă - spre atingerea scopurilor pedepsei penale cu prejudicii morale și materiale minime, reducerea volumului represiei penale în privința unui cerc larg de cetățeni.

Principiul argumentării științifice prevede că deciziile luate în vederea aplicării politicii penale urmează să fie bazate pe raționamente obiective, date veridice. Calitatea politicii penale, eficiența și eficacitatea acesteia sunt condiționate de raționalitatea deciziilor luate. Acest principiu corespunde cu *principiul raționalității* - soluțiile propuse urmează să fie raționale și optime după raportul cost-beneficiu. Totodată, este absolut inadmisibil ca economia mijloacelor financiare să fie un factor determinant la selectarea opțiunilor politicii penale.

Principiul cooperării internaționale. Creșterea criminalității naționale și transnaționale, care implică atât un pericol penal tradițional, cât și noi provocări - cum ar fi terorismul internațional,

crimele în domeniul tehnologiilor informaționale, spălarea banilor, drogurile etc. -, condiționează firesc cooperarea internațională pe sectorul prevenirii și combaterii criminalității.

Principiul complexității. Acest principiu ține de încadrarea armonioasă a politicii penale în politica generală a statului, atât cea națională, cât și cea internațională. Totodată, politica penală trebuie să interacționeze eficient cu alte domenii de intervenție statală (domeniul economic, social, educativ, cultural, medical etc.).

Principiul polinormativ al politicii penale se reflectă prin utilizarea complexă a diverselor norme în vederea atingerii scopurilor sale: normele morale, sociale, religioase, culturale, obiceiurile și tradițiile, cutumele.

Principiul priorității prevenirii infracțiunilor. Prevenirea infracțiunilor și eliminarea cauzelor care le generează este direcția principală a combaterii criminalității, obiectiv prioritar al oricărui stat și societate.

Principiul continuității politicii penale se referă la asigurarea unei continuități a politicii penale. Pentru aceasta, viziunea asupra politicii penale în cadrul organelor de apărare a normelor de drept, dar și al organului legislativ, urmează a fi unitară și temeinic argumentată.

Principiul de luare a deciziilor strategice reieșind din pronosticare, previziune, anticipare. Acest principiu presupune că lupta cu criminalitatea trebuie să rezulte din scopurile strategice stabilite de către organele superioare ale statului în temeiul analizei științifice a criminalității [4,13].

Principiul echității politicii penale obligă legiuitorul să selecteze argumentat faptele criminalizate și decriminalizate, stabilirea tipurilor de sancțiuni, volumului lor, stabilirea spectrului acestora pentru fiecare faptă infracțională și a altor aspecte adiacente, care permit influențarea juridico-penală suficientă și necesară în fiecare caz concret asupra persoanei vinovate pentru atingerea scopurilor pedepsei.

Astfel, principiile politicii penale se răsfrâng asupra conținutului și procesului politicii publice - elaborarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea acesteia. Totodată, implementarea politicii penale și monitorizarea, evaluarea acesteia nu se identifică totalmente cu realizarea politicii anticrimă a statului, care este relativ mai vastă și diver-

sificată. Alt aspect important este faptul că principiile pot fi concepute doar sistemic, în corelarea și acțiunea lor concomitentă, în vederea fundamentării și realizării politicii penale.

Cea mai mare provocare în aplicarea rațională a principiilor politicii penale o reprezintă asigurarea realizării eficiente a acestora. Abordarea sistemică a principiilor politicii penale ne oferă o viziune complexă asupra rolului și intercorelărilor acestora. Astfel, principiile legalității și democratismului manifestă o utilitate atât comună, cât și separată.

Principiul democratismului, la rândul său, presupune realizarea principiului participării sociale, care prevede, în mod firesc, aplicarea principiului responsabilității reciproce a statului, societății și persoanei.

Totodată, principiile politicii penale se manifestă în cadrul diferitor aspecte și etape ale politicii penale, de la elaborarea acesteia până la evaluarea rezultatelor. Dacă, principiul polinormativ se referă, în special, la conținutul politicii penale, atunci principiul participării sociale ține de procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a politicii penale. În același timp, un șir de principii se referă concomitent la conținutul politicii penale și la procesul de gestionare a acesteia – principiul legalității, egalității, echității, colaborării internaționale etc.

În final, menționăm rolul esențial al principului priorității prevenirii și profilaxiei criminalității, din care reiese însuși scopul principal al politicii penale. Prevenirea criminalității este o sarcină pe cât de necesară, pe atât de ambițioasă, dar o analiză temeinică a politicii penale, bazată pe principiul argumentării științifice, poate aduce succes la acest capitol.

Bibliografie:

1. Buga Larisa. Reflecții asupra conceptului de politică penală. Revista: Legea și Viața, nr.8, 2013. p. 8-13.
2. Bujor Valeriu, Buga Larisa. Teoria generală a dreptului: (note de curs). – Chișinău, 2014, - 112 p.
3. Legea privind transparența procesului decizional, nr. 239-XVI din 13.11.2008.
4. Беляев Л. И. „Уголовная политика и ее реализация органами внутренних дел”. Учебник, Академия управления МВД России, 2003.